

﴿سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا...﴾

نَزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا لِهَدَايَةِ الْإِنْسَانِ ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾ فَالْقُرْآنُ يُخَاطَبُ جَمِيعَ أَوْلَادِ الْبَشَرِ بِثَقَاتِهِمُ الْمَخْتَلِفَةِ عَلَى مَرَّ الْعُصُورِ . فَلِهَذَا نَرَى أَسَالِيبَ دَعْوَتِهِ يَخْتَلِفُ بَعْضُهَا عَنْ بَعْضٍ اخْتِلَافًا كَبِيرًا . فَقَدْ اسْتَحْدَمَ الْقُرْآنُ الْبُرَاهِينَ وَالْأَدْلَةَ الْمُنْتَوَعَةَ لِتَشْمُلَ جَمِيعَ الْفَنَائِ الْمَخْتَلِفَةِ ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ وَالْآيَاتُ الْعِلْمِيَّةُ فِي الْقُرْآنِ هِيَ بَعْضُ هَذِهِ الْبُرَاهِينَ الَّتِي تُخَاطَبُ الْإِنْسَانَ الَّذِي لَا يَطْمَئِنُّ قَلْبُهُ إِطْمَئِنَانًا تَامًا ، إِلَّا عَنْ طَرِيقِ الْعِلْمِ وَالتَّجَرِبَةِ .
وإِلَيْكَ الْآنَ بَعْضُ هَذِهِ الْآيَاتِ :

ظلمات البحر

﴿أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ يَعْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ...﴾ ظلمات بعضها فوق بعض ﴿أَخْبَرَنَا الْقُرْآنُ بِظَاهِرَةِ ظَلْمَةِ الْبَحْرِ إِخْبَارًا عَجِيبًا وَهَذَا أَمْرٌ لَمْ يُكْتَشَفْ إِلَّا فِي الْقَرْنِ الْآخِرِ . لَقَدْ كَانَ الْإِنْسَانُ فِي الْمَاضِي لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَعْوِضَ فِي الْبَحْرِ أَكْثَرَ مِنْ عِشْرِينَ مِثْرًا...﴾ وَلَمْ تَكُنْ هُنَاكَ ظَلْمَةٌ... وَلَكِنَّهُ الْآنَ يَعْوِضُ فِي أَعْمَاقِ الْبِحَارِ غَوْصًا أَكْثَرَ مِنْ مِائَتِي مِثْرٍ بِوَسْطَةِ الْمُعَدَّاتِ

مَرَّ : مصدر لـ «مَرَّ»
إِخْبَار : مصدر باب إفعال و
«أخبار» ج خبر
لِلَّتِي : لـ + الَّتِي

الحديثه فنجِدُ هناك ظلاماً شديداً...
تُعطينا الآية صورةً أُخرى عن البحرِ

وهي وجودُ طبقاتٍ مختلفهٍ من الظلمه، بعضها أظلمُ من الأخرى!
قد أثبتت الاكتشافات الحديثه أن الشعاع الضوئي يتكوّن من سبعة ألوانٍ. فاللون الأحمر
أول لونٍ يختفي في البحرِ! فإن جرح غواص جرحاً شديداً وسال منه الدم، لا يرى دمّه إلا
باللون الأسود! وكل لونٍ يختفي يُسبب جزءاً من الظلمه وأخر الألوان هو اللون الأزرق
الذي يختفي في عمق ٢٠٠ متر (مائتي متر) و من هناك ظلمه كامله!

قرين الماده

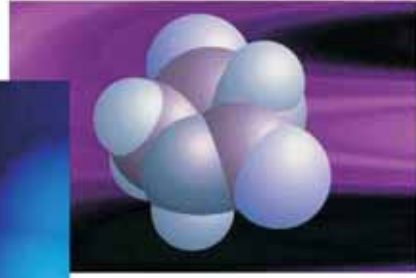
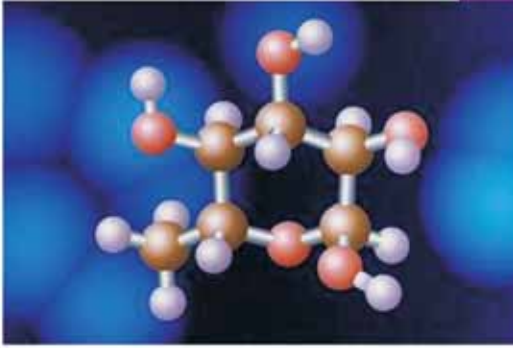
﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾
خلق الله الإنسانَ وجعله زوجين ذكراً وأنثى ﴿إنا خلقناكم من ذكرٍ وأنثى﴾ ولم يقتصر هذا
النظام على الإنسان بل شمل عالم النباتات ﴿وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلْ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ﴾

أكثر: صفة لـ «غوصاً»
أخرى: مؤنثه لـ «آخر»
زوجين: المفعول الثاني
لـ «جعله زوجين»

إضافةً إلى ذلك نرى في الآية التاليةُ شمولاً أكبرَ وأعمَّ ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ...﴾
فكلمةُ «شيء» تُؤلُّ على الجَمادِ أيضاً!

فهل في الجَمادِ زوجان؟!

في السَّنواتِ الأَخيرةِ اُكتَشِفَ

علماءُ الفيزياءِ أنَّ الإلِكترونَ حينما

يَدورُ حَولَ نَواةِ المادَّةِ، كَأَنَّ هَناكَ جُسيمًا مَجهولًا آخَرَ يَحْمِلُ شِحنةً تُخالِفُ شِحنةَ الإِلِكترونِ
سُمِّيَ بـ «قرينِ المادَّةِ». فَاسْتنتَجَ العُلَماءُ أَنَّ لِكُلِّ جِسمٍ قَريبًا.

إِنَّ الفيزيائيَّ المُسلمَ مُحَمَّدًا عَبدَ السَّلَامِ الحائِزَ عَلى جَائزةِ نوبِـلٍ في الفيزياءِ وَالَّذي قامَ
بأَبحاثٍ مَهمَّةٍ في مَوضوعِ قَرائنِ المادَّةِ، صرَّحَ هَذا الأَمْرَ بَعدَ حُصولِهِ عَلى الجَائزةِ تَصرِيحًا
عَجبِيًّا حَيتُ يُشيرُ إلى أَنَّ الآيةَ القُرآنيَّةَ ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ...﴾ كَانتَ بِمِثابَةِ
شُعورِ حَفيِّ وإِلهامِ قَويٍّ لَه أَثناءَ أَبحائِهِ عَن قَرائنِ المادَّةِ!

إِنَّ وِروَدَ هَذهِ الحَقائِقِ الفُخْمَةِ والدَّقيقَةِ عَلى لسانِ إنسانٍ أُمِّيٍّ عَاشَ في بيئَةٍ
أُمِّيَّةٍ دَليلٌ عَلى أَنَّهُ تَلَقَّاهَا مِمَّنْ يَعلَمُ السِّرَّ في السَّماواتِ والأَرضِ :

﴿قُلْ أَنزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّماواتِ والأَرضِ﴾

أكبر : ما لا ينصرف

أبحاث : ج بحث

قرين المادَّة : في الفارسية

«باد ماده»

١) انتخب عنواناً آخرٍ للنصِّ على حسب ذوقك:

● ظلمات البحر ● الإعجازُ العلميُّ في القرآن ● عالم النباتات

٢) أجب عن الأسئلة:

١) هل يخاطبُ القرآنُ جميعَ أبناءِ البشرِ؟

٢) ماذا أثبتت الاكتشافاتُ الحديثةُ عن الضوء؟

٣) هل يقتصر نظامُ الرّوجينِ على الإنسانِ فقط؟

٣) أكتب معنى المفرداتِ التاليةِ مستعيناً بالنصِّ:

غواصي كرد : ...

تاريكي درياها : ...

زنان درس ناخوانده : ...

مردان درس ناخوانده : ...

مفعول به مفعول فیه
 نقش‌های تکمیلی
 جار و مجرور مفعول مطلق

مقدمه

دو رکن اصلی در هر جمله عبارت است از: **مُسند** (فعل و خبر) و **مُسند الیه** (فاعل و مبتدا). با یادگیری این دو رکن، می‌توانیم تا اندازه‌ای مفاهیم موجود در عبارات را دریابیم. در این درس و درس‌های آینده با مواردی که در جمله، نقش تکمیلی را به عهده دارند، آشنا می‌شویم.

در زبان فارسی، «**قید**» همین نقش و مسؤولیت را ایفا می‌کند. یکی از قیودی که ساختار و شکل آن مخصوص زبان عربی است «**مفعول مطلق**» است.

بدیهی است که «**فعل**»، به عنوان یکی از ارکان اصلی جمله، گاهی ابهاماتی را در ذهن مخاطب ایجاد می‌کند؛ ابهاماتی از قبیل تردید در وقوع یا عدم وقوع فعل، چگونگی وقوع، زمان یا مکان وقوع و... .

در این درس می‌خواهیم ساختار مؤگد نمودن وقوع فعل و یا بیان چگونگی وقوع آن را یاد بگیریم.

این درس را برای چه می‌آموزیم؟

- قیدهای فارسی، در زبان عربی چگونه به کار می‌روند؟
- آیا ترجمه‌ی عبارت «**نَزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ**» با «**نَزَّلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ تَنْزِيلاً**» یکسان است؟
- کلماتی که نشان دهنده‌ی زمان یا مکان وقوع فعل هستند، چه اعرابی دارند؟

چگونه این درس را بیاموزیم؟

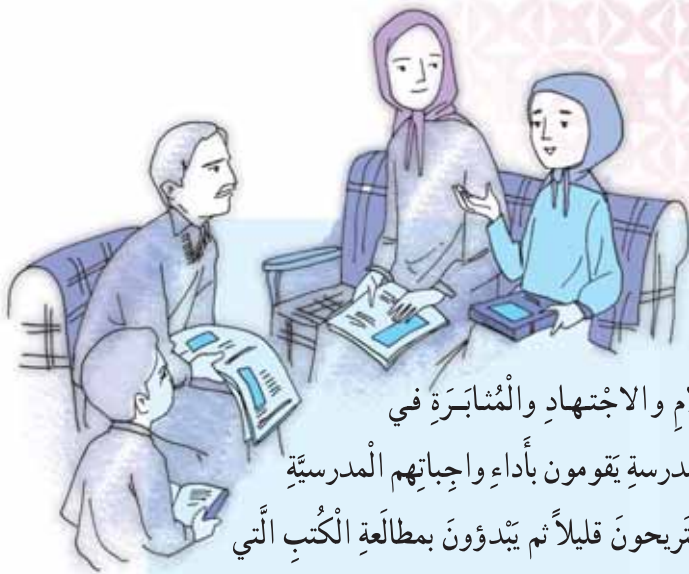
۱- ابتدا لازم است موضوع درس و علت فراگرفتن آن به خوبی تبیین و روشن شود.

۲- برای این سؤال مقدر، جواب مناسب پیدا کنیم که اصولاً چه نیازی به مفعول مطلق داریم و در چه مواقعی از آن استفاده می‌کنیم؟

۳- با استفاده از الگوهایی که خواهیم دید، نمونه‌های دیگری بسازیم و در تمامی مراحل الگوبرداری و ساخت نمونه‌های جدید، تأثیر این گونه ساختار را بر جمله، مورد دقت قرار دهیم.

۴- مصادر مجزء، از آن جا که وزن و آهنگ مشخصی ندارند، یادگیری آن‌ها از راه قیاس و الگوبرداری ممکن نیست و هر کدام را جداگانه باید بوسیله‌ی تمرین و ممارست به ذهن خود بسپاریم.

۵- سرانجام با برگزاری مسابقه و پرسش و پاسخ و حل دقیق تمرین‌ها، نکته‌های آموخته شده را ملکه‌ی ذهن خویش سازیم.

هذه أسرة السَّيِّدِ مُجِدِّي. جوادٌ
و فاطمةٌ و سعيدٌ أولادُ هذه الأسرة.
أفرادُ الأسرة مشهورونَ بِصِدْقِ الكلامِ و الاجتهادِ و المُثابرةِ في
الأعمالِ ... عندما يَعُوذُ الأ ولادُ من المدرسةِ يقومونَ بأداءِ واجباتِهِم المدرسيَّةِ
ثمَّ يُساعدونَ و الدتَّهم في أعمالِها، و يَسْتريحونَ قليلاً ثمَّ يَبْدؤونَ بمطالعةِ الكُتُبِ الَّتِي
اسْتعاروها مِنَ المكتبةِ و عند الغروبِ يذهبونَ إلى المسجدِ لِئَسَارِكوا في إقامةِ الصَّلَاةِ.
و عندما يَذْكُرُ الوالدُ أعمالَهُم لِالأخريْنَ، يَتَعَجَّبونَ مِنْ كلامِهِ ... «كيفَ يُمكنُ لهؤلاءِ
أَنْ يقوموا بِجميعِ هذه الأعمالِ؟! ... أَمَا أولادُنا...؟!
فَكَرَّ الوالدُ : ... ماذا أفعلُ؟! ... لماذا لا يُصدِّقونَ؟! ...
و أخيراً و صلَّ إلى نتيجةٍ : «عندما أتحدَّثُ عن أعمالِ أولادي يَجِبُ أَنْ أجعلَ الكلامَ
مؤكِّداً ... و بذلكَ سَيُصدِّقونَ كلامي حتماً ... و يفهمونَ أَنِّي لا أمزحُ!

خوب! به نظر شما آقای مُجِدِّي، برای برطرف کردن شک و تردید دیگران، چگونه می خواهد
سخنان خود را با تأکید همراه سازد؟!

به الگوی زیر توجه کنیم :

يجتهدُ الطالبُ في دروسه اجتهاداً.

سه نقش فعل و فاعل و جار و مجرور را در سال های پیش خوانده ایم.
اما «اجتهاداً» به عنوان مصدر فعل چه نقشی ایفا می کند؟
آیا این کلمه نقش مکمل فعل را ایفا نمی کند؟
اعراب «مصدر» در این جمله چگونه است؟

اکنون با توجه به الگوی قبل، جاهای خالی را پر کنیم:

- يُجَاهِدُ الْمُؤْمِنُ فِي اللَّهِ ...
- تَتَوَكَّلُ الْمُؤْمِنَةُ عَلَى اللَّهِ ...
- يَسْتَغْفِرُ التَّائِبُ مِنْ ذُنُوبِهِ ...

هرگاه بخواهیم وقوع یک فعل را مورد تأکید قرار دهیم، ... (مصدر – اسم فاعل) آن فعل را، پس از فعل به شکل ... (منصوب – مرفوع) می آوریم. به چنین مصادری در زبان عربی «مفعول مطلق تأکیدی» می گوئیم.

املاً القُرْآنَ بِالمَفْعُولِ المَطْلُوقِ:

- ﴿وَرَتَّلَ الْقُرْآنَ...﴾
- نَزَّلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ... .
- يُحَاسِبُ الْإِنْسَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ... .

در مفعول مطلق، «مصدر» بودن یک موضوع اساسی است.

یک «منصوب» دیگر به آموخته هایمان اضافه شد! تاکنون چند نقش با اعراب نصب فرا گرفته ایم؟!

در مثال‌های فوق، وقوع فعل مورد تأکید قرار گرفته است؛ اما آیا می‌توانیم کیفیت و چگونگی وقوع افعال را نیز در جملات نشان دهیم؟!

به الگوی زیر توجه کنیم:

يَجْتَهِدُ الطَّالِبُ فِي دُرُوسِهِ اجْتِهَادَ الْأَمَلِينَ.

يَجْتَهِدُ الطَّالِبُ فِي دُرُوسِهِ اجْتِهَاداً بِالْغَا.

✓ در عبارت اول ترکیب «اجتهاد الأملين» چه نوع ترکیبی است؟ اضافی □ وصفی □

✓ در عبارت دوم ترکیب «اجتهاداً بالغاً» چه نوع ترکیبی است؟ اضافی □ وصفی □

✓ آیا این دو ترکیب توانسته‌اند نوع و کیفیت وقوع فعل «يجتهد» را بیان کنند؟
آری □ خیر □

اکنون با توجه به الگوی قبل، جاهای خالی را پر کنیم:

- يُجَاهِدُ الْمُؤْمِنُ فِي اللَّهِ... ..
- يجاهد المؤمن في الله... ..
- تَتَوَكَّلُ الْمُؤْمِنَةُ عَلَى اللَّهِ... ..
- تتوكل المؤمنة على الله... ..
- يَسْتَغْفِرُ التَّائِبُ مِنْ ذُنُوبِهِ... ..
- يستغفر التائب من ذنوبه... ..

گاهی **مفعول مطلق** به کمک کلمه‌ی بعد از خود که به صورت ... یا ... (صفت – مضاف الیه / اسم فاعل – مصدر) می‌آید **نوع** و **کیفیت انجام فعل** را بیان می‌کند. به این نوع مفعول مطلق، «**مفعول مطلق نوعی**» یا «**بیانی**» می‌گوییم.

املاً الفراع بالفاعل والمفعول المطلق النوعي:

- ﴿إِنَّا ... لك ... مُبِينًا﴾ (فتح)
- ... البخیل فی الدنیا ... الفقراء. (عاش – مضارع)
- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ ... سَدِيدًا﴾ (قال – فعل أمر)
- أَنَا ... إِلَى الْفُقَرَاءِ ... الصَّادِقِينَ. (أَحْسَنَ)

مصادر افعال ثلاثی مجرد، قیاسی نیست بلکه نیاز به شنیدن و حفظ کردن دارد.
جدول افعال زیر را بخوانیم و تکرار کنیم :

ذَهَبَ	يَذْهَبُ	ذَهَابًا
عَاشَ	يَعِيشُ	عَيْشًا
قَالَ	يَقُولُ	قَوْلًا
لَعِبَ	يَلْعَبُ	لَعِبًا
فَتَحَ	يَفْتَحُ	فَتْحًا
نَظَرَ	يَنْظُرُ	نَظْرًا
كَتَبَ	يَكْتُبُ	كِتَابَةً
دَعَا	يَدْعُو	دَعْوَةً
قَرَأَ	يَقْرَأُ	قِرَاءَةً
عَجِبَ	يَعْجَبُ	عَجْبًا

مصادر افعال ثلاثی مجرد را به راحتی می توان با مراجعه به «المعجم» همین کتاب و یا فرهنگ های لغت عربی یا فارسی به دست آورد.

عَيْنَ إِعْرَابِ «ذِكْرًا» فِي الْآيَاتِ التَّالِيَةِ:

- ۱ ﴿قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا﴾
- ۲ ﴿وَقَدْ آتَيْنَاكَ^(۱) مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا﴾
- ۳ ﴿أذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾

۱- بعضی افعال عربی با دو مفعول به کار می روند: آتی، أعطی، جعل، رزق، ألبس، ...

۱ گاهی مصادر منصوب به تنهایی و بدون فعل خود، در جمله می آیند؛ مانند:

صَبْرًا عَلَى الْجِهَادِ!

شُكْرًا لِلَّهِ!

چنین مصدری نیز مفعول مطلق به شمار می آیند. مهم ترین مصدری که بدون فعل ذکر می شوند، عبارتند از: حَقًّا (به راستی)، أَيْضًا (نیز، هم چنین)، جَدًّا، شُكْرًا، سَمْعًا و طَاعَةً (به چشم، اطاعت می شود)، سُبْحَانَ اللَّهِ (خدا منزّه است)، مَعَادَ اللَّهِ (پناه بر خدا) و ...

۲ به کلماتی مانند «یوم، صباح، قبل، بعد، لیل، نهار، فوق، امام، وراء، عند، تحت و ...» که زمان یا مکان وقوع فعل را نشان می دهند، «مفعول فیه» و یا «ظرف» می گوئیم (قید زمان و مکان در فارسی). مفعول فیه نیز منصوب است؛ مانند:

﴿سَبَّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ﴾

۳ برخی اسماء استفهام و شرط که در زبان فارسی قید زمان یا مکان به حساب می آیند در عربی نیز معمولاً «مفعول فیه» می باشند. چه وقت (متی)، کجا (این)، هرگاه (إذا)، هرجا (اینما)

عَيْنَ الْمَفْعُولِ فِيهِ فِي الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ:

۱ ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾

۲ ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾

۳ ﴿إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا﴾

۴ ﴿إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ﴾

تَمَارِينُ

التَّحْرِيرُ الْأَوَّلُ

لِلتَّطْبِيقِ

إِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ وَأَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ:

الْخُلُقُ النَّبَوِيُّ

صَبَّاحَ أَحَدِ الْأَيَّامِ كَانَ الْأَطْفَالُ يَلْعَبُونَ بِفَرَحٍ. فَرَأَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ
وَابْتَسَمَ لَهُمْ ابْتِسَامَةَ الْأَبِ الْخَنُونِ وَحَيَّاهُمْ تَحِيَّةً طَيِّبَةً. طَلَبَ الْأَطْفَالُ
مِنَ النَّبِيِّ (ص) أَنْ يَتَوَقَّفَ لِحِظَّةٍ عِنْدَهُمْ وَيُشَاهِدَ لِعِبَهُمْ مَشَاهِدَةَ الْحَكَمِ.
فَبَدَأَ يَنْظُرُ إِلَى لِعِبِهِمْ وَالْبَهْجَةِ وَالسَّرُورِ عَلَى وَجْهِهِ... تَعَجَّبَ أَحَدُ
الصَّحَابَةِ وَقَالَ: يَا عَجَبًا... عَجَبًا... أَتَعْمَلُ بِمَا يَطْلُبُهُ الْأَطْفَالُ؟ فَأَجَابَ:
إِنَّهُمْ فَرِحُونَ وَأَنَا مَسْرُورٌ بِفَرَحِهِمْ.

✓ - عَيَّنَ الْمَفْعُولَ الْمَطْلُوقَ وَالْمَفْعُولَ فِيهِ :

✓ - مَاذَا كَانَ الْأَطْفَالُ يَعْمَلُونَ؟

✓ - لِمَاذَا كَانَ النَّبِيُّ (ص) فَرِحًا؟

برای ستون «الف» ترجمه‌ی مناسبی از ستون «ب» پیدا کنیم:

«ب»	«الف»
خدا را، حتماً یاد کنید!	أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا
فقط خدا را یاد کنید!	أَذْكُرُوا اللَّهَ!
خداوند «ذکر» ی برای شما نازل کرد!	أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا!
خدا را یاد کنید!	لَا تَذْكُرُوا إِلَّا اللَّهَ!

عَيِّنِ الْأَسْمَاءَ الْمُنْصُوبَةَ وَنَوْعَهَا فِي الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ:

- ١ ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾
- ٢ ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي﴾
- ٣ ﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ...﴾
- ٤ ﴿الْبُرُّ أَنْ تَعْمَلَ فِي السِّرِّ عَمَلًا عَلَانِيَةً﴾

کارگاه ترجمه

۱ در ترجمه‌ی مفعول مطلق دقت کنیم که این کلمه، نظر به «فعل» جمله دارد نه فاعل یا مفعول آن.

۲ مفعول مطلق در زبان فارسی از جمله‌ی قیود به شمار می‌رود، و در ترجمه‌ی آن به نحو ذیل عمل می‌کنیم:

الف - در مفعول مطلق تأکیدی از قیود تأکیدی چون: **کاملاً، حتماً، قطعاً، بی‌شک** و... استفاده می‌کنیم.

ب - در مفعول مطلق نوعی از قیود بیانی مانند: **به نیکی، بسیار، سخت، همچون...، مانند...، و... بهره می‌گیریم.** در این نوع مفعول مطلق دقت کنیم که از ترجمه‌ی این مصادر منصوب به صورت مفعول بهره‌بریم.

* * *

در ترجمه‌ی آیات و عبارات ذیل دقت کنیم و ترجمه‌ی صحیح‌تر و روان‌تر را با ذکر علت،

تعیین کنیم:

۱ ﴿كَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ - خداوند با موسی سخن گفت گفتنی.

- خداوند با موسی، قطعاً سخن گفت.

۲ ﴿فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا﴾ - صبری نیکو پیشه کن.

- به نیکی صبر کن.

۳ ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

- و هر که از خداوند و رسولش اطاعت کند پس بدون شک به رستگاری عظیمی دست می‌یابد.

- و هر کس خداوند و رسولش را اطاعت کند، رستگاری عظیمی را از آن خود کرده است.

۴ ﴿إِعْمَلْ عَمَلًا مَّنْ يَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ مُجَازِيهِ بِإِسَاءَتِهِ وَإِحْسَانِهِ﴾

- عمل کن همچون عمل کردن کسی که یقین دارد خداوند به بدی و خوبی او، وی را پاداش می‌دهد.

- عمل کسی را انجام ده که یقین دارد خداوند به خوبی و بدی اش پاداش دهنده است.

علائم معنی

الفاظ، علائم وصول به معانی هستند و همچون «علامت» های دیگری که ما در زندگی روزمره با آن‌ها سروکار داریم، با موضوعی که برای آن «وضع» شده اند بی ارتباط نیستند. از این رو ظواهر الفاظ و حرکات و سکنتات کلمات، نمی‌تواند در معنای آن‌ها خالی از تأثیر باشد. در مقایسه میان دو لفظ هم معنا، وجود تشدید در یکی و یا وجود حروف بیشتر در دیگری و همچنین فراز و فرود حرکات و سکنتات در موسیقی یک کلمه، هر کدام به نوعی مرتبط با بار معنایی و نکات دقیقی هستند که این کلمات، با خود حمل می‌کنند! به عبارت دیگر حروف و حرکات بیشتر توأم با تلفظ سنگین‌تر، معانی افزونتری را نیز به دنبال دارد! به عنوان مثال به دو لفظ «الحياة» و «الحيوان» توجه کنیم:

هر دو لفظ، دلالت بر «زندگی، حرکت، جنبش» می‌کنند، حال زمانی که قرآن کریم می‌خواهد نشان دهد که آخرت بر خلاف تصور اهل زمین، جهانی است پر از نشاط و حرکت و جنبش، این گونه می‌فرماید ﴿إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ﴾. حرکت‌های پیاپی موجود در کلمه‌ی «حيوان» تمثیلی دقیق و تابلویی گویا از این معناست!

و یا به آیه‌ی ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ توجه کنیم. «توَّاب» با «تائب» و «مُتَطَهِّر» با «طاهر» از لحاظ معنایی تقریباً یکسان هستند، اما وجود تشدید و حروف افزون‌تر در «توَّاب» و «مُتَطَهِّر» از افزایش بار معنوی آن حکایت می‌کند، که همانا تلاش بیشتر انسان «توَّاب» و «متطهِّر» برای بازگشت به سوی خدا و برای پاک شدن هر چه بهتر و بیشتر از آلودگی‌ها و گناهان است.

اکنون در آیات زیر، آیا می‌توانیم ارتباطی میان ظاهر الفاظی که زیر آن‌ها خط کشیده شده با معانی آن‌ها بیابیم:

- ﴿سْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾ (غفار - غافر)
- ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا﴾ (مقتدر - قادر)
- ﴿فَلَا قُطْعَنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلُكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صَلَبَتْكُمْ فِي جُدُوعِ النَّخْلِ...﴾ (أقطعن - أقطع - أصلبن - أصلب)

إِقْرَأْ دَعَاءَ «شَهْرِ رَجَبٍ» وَ تَرْجِمْهُ إِلَى الْفَارْسِيَّةِ:

يَا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ وَأَمِنْ سَخَطُهُ عِنْدَ كُلِّ شَرٍّ، يَا مَنْ يُعْطِي الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ، يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ سَأَلَهُ، يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ وَمَنْ لَمْ يَعْرِفْهُ تَحَنُّنًا مِنْهُ وَرَحْمَةً، أَعْطِنِي بِمَسْأَلَتِي إِيَّاكَ جَمِيعَ خَيْرِ الدُّنْيَا وَ جَمِيعَ خَيْرِ الْآخِرَةِ وَاصْرِفْ عَنِّي بِمَسْأَلَتِي إِيَّاكَ جَمِيعَ شَرِّ الدُّنْيَا وَ شَرِّ الْآخِرَةِ، فَإِنَّهُ غَيْرُ مَنْقُوصٍ مَا أَعْطَيْتَ، وَ زِدْنِي مِنْ فَضْلِكَ، يَا كَرِيمٌ...

أرجو: اميد دارم

السَّخَطُ: خشم، غضب

تَحَنُّنًا: به خاطر مهربانی

المَسْأَلَةُ: مسألت، درخواست

إِصْرَفْ: بازدار

منقوص: کم شده

زدني: بر من بیفزای!

برای صحبت کردن به زبان عربی فصیح، یعنی زبان قرآن که زبان مشترک همه‌ی مسلمانان جهان است تلاش کنیم.

- دقایقی از وقت کلاس را به طریقه‌ی استفاده از زبان عربی فصیح، برای بیان مطالب و طرح سؤال و جواب و شنیدن نوارهای آموزشی مکالمه و... اختصاص دهیم.

- پیرامون ضرورت یادگیری و طریقه‌ی بیان مطالب به زبان عربی، در ماه‌نامه‌ی دیواری و... مطالبی بنویسیم.

- همایشی را در سطح مدرسه و یا منطقه پیرامون راه کارهای یادگیری مکالمه برگزار کنیم.

- به منظور یادگیری مکالمه و تلاش در جهت صحبت کردن به زبان قرآن به نکات ذیل توجه کنیم:

۱ سعی کنیم قسمت‌هایی از متون عربی کتاب را به دلخواه انتخاب کنیم و آن را به خاطر بسپاریم.

۲ طریقه‌ی ادای جمله‌های ساده‌ی روزمره را به عربی فراگیریم.

۳ برای صدها واژه‌ای که تاکنون فرا گرفته‌ایم جمله‌های مناسبی بسازیم.

۴ در کلاس، مسابقه‌ی جمله‌سازی ترتیب دهیم.

۵ توجه داشته باشیم که قسمتی از نمرات مستمر، به فعالیت‌های کلاسی اختصاص دارد.

۶ از طریق سایت‌های اینترنتی آموزش زبان عربی، مقدمات یادگیری مکالمه را فراهم کنیم:

نشانی برخی سایت‌ها بدین قرار است:

WWW.ajeab.com

WWW.afl.ajeab.com

أمُّ الشُّهداءِ

نشأت الفتاة الشاعرة في بيتِ السيادةِ والفُروسيةِ والبيانِ. أبوها رئيسُ
القبيلةِ وأخواها من قادتها وفُرسانها.
ولكن... أتى يدومُ لها الصَّفاءُ والفرحُ، وقد فقدت أباهَا وأخويها في
الحروبِ القَبَلِيَّةِ؟! كانت الفتاةُ تشعُرُ بالكآبةِ والحُزنِ الشَّدِيدِ...
إلى أن...

أشرقَت على شبه الجزيرةِ أشعَّةُ شمسٍ جديدةٍ... جاءت الخنساءُ إلى
النَّبِيِّ (ص)... سَمِعَت الآياتِ... أَحَسَّتْ أَنَّ السَّكِينَةَ قد أنزَلَتْ على قلبها...
أنشدتْ بعضَ أشعارها وَسَمِعَهَا النَّبِيُّ (ص) وطلَبَ منها أن تُنشدَ أكثرَ... .

وهكذا تَحَوَّلَتْ «بِكَاءَةُ الْعَرَبِ»... آيَاتُ الْبُعْثِ وَالنُّشُورِ وَالْجَنَّةِ وَالنَّارِ
وَالْبِرِّ وَالْإِحْسَانِ دَوَّقَتْهَا حَيَاةً جَدِيدَةً.

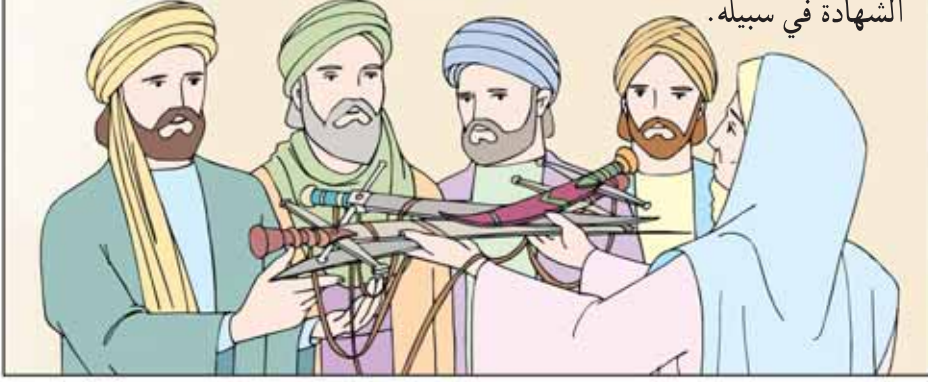
رَبَّتْ أَبْنَاءَهَا عَلَى هَذِهِ الْقِيَمِ وَبَعْدَ سِنَوَاتٍ حِينَ اشْتَدَّتِ الْحُرُوبُ وَانْدَفَعَتْ
جُيُوشُ الْإِيمَانِ وَالنُّورِ فِي مُوَاجَهَةِ الْكُفْرِ وَالظُّلَامِ، جَمَعَتِ الْخُنَسَاءُ أَوْلَادَهَا
الْأَرْبَعَةَ وَقَالَتْ :

يَا أَوْلَادِي! أَسَلَّمْتُمْ طَائِعِينَ وَهَاجَرْتُمْ مُخْتَارِينَ... أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ مَا أَعَدَّ
اللَّهُ لِلْمُسْلِمِينَ مِنَ الثَّوَابِ الْجَزِيلِ فِي حَرْبِ الْكَافِرِينَ. فَاعْلَمُوا أَنَّ الدَّارَ
الْبَاقِيَةَ خَيْرٌ مِنَ الدَّارِ الْفَانِيَةِ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا
وَاصْبِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ...﴾.

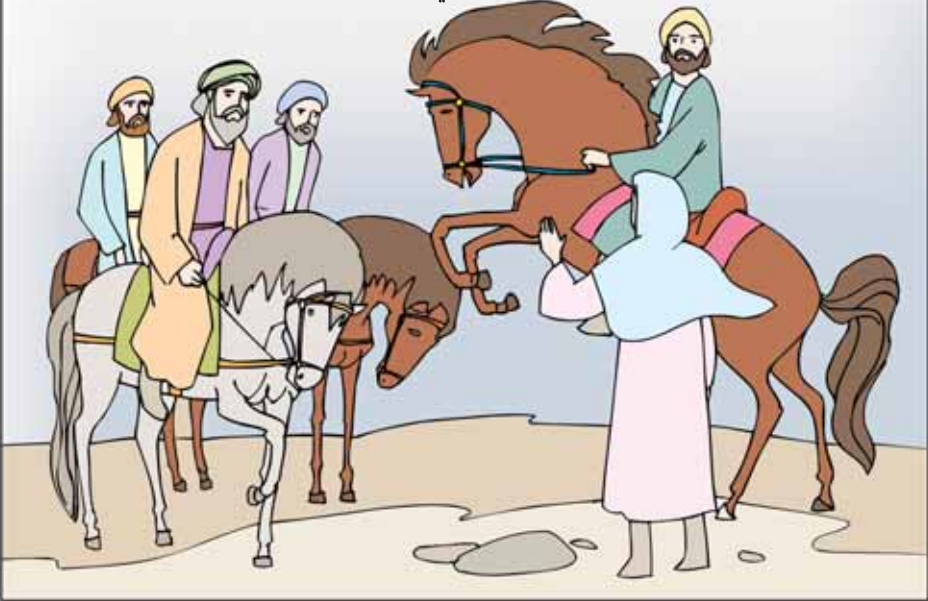
ثم قامت وأحضرت أسلحتهم وألبستهم لباس الحرب واحداً فواحداً ثم شيعتهم
إلى ساحة المعركة.

يَدْفَعُ الْأَبْنَاءُ مُكْتَبِرِينَ مُهْلَلِينَ وَهُمْ يَدْعُونَ اللَّهَ أَنْ يُقَوِّيَ بِهِمْ دِينَهُ وَيَرْزُقَهُمُ
الشَّهَادَةَ فِي سَبِيلِهِ.

في ساحة المعركة

حين استشهد أول أبنائها أشق عليها كل من كان يعرفها... كيف ستواجه نبأ
استشهاد ولدها بعد فقدان أيها وأخويها؟!... هم لا يعلمون أن ما سيكون هو أعظم!!
انتصر المسلمون... يُحصى الشهداء... أربعة منهم أولاد الخنساء...
واها... كيف نبليغها هذا الخير؟!... هي تموت... واها... واها...!

تستقبل الخنساء العائدين من ساحة المعركة... وهي لم تسأل أحداً
عن أولادها وإنما كان سؤالها عن أخبار المعركة! عندما علمت انتصار
المسلمين جرت دموع الفرح على وجهها مهللة...
ولكن... الخبر... كيف يقال لها...؟!
- يا أم...

- لا... لا... لا يمكن... أنا لا أنسى بكاءها وعويلها على أخويها...
كأن الخنساء عرفت الخبر من غيون ناقله، فقالت: هل كرمني الله
بإستشهادهم؟!
فأجاب: ن... ن... نعم... فترنمت: ﴿ولا تحسبن الذين قتلوا في

سبيل الله أمواتاً بل أحياء عند ربهم يُرزقون﴾ ثم نظرت إلى الأفق قائلة:
الحمد لله الذي شرفني بإستشهادهم وأرجو أن يجمعني بهم في مستقر
رحمته.

* اِنتَخِبْ عِنَاوَانَا اٰخَرَ لِلنَّصِّ عَلٰى حَسَبِ ذَوَقِكَ:

المرأة المسلمة بيت السيادة انتصار المسلمين

عَيِّنِ الصَّحِيحَ عَلٰى حَسَبِ النَّصِّ:

- ١ كانت الخنساء من بيت عريق و شهير.
- ٢ رَبَّتِ الْخَنَسَاءُ اَوْلَادَهَا عَلٰى الْقِيَمِ الْقَبَلِيَّةِ.
- ٣ آيَاتُ الْقُرْآنِ عَيَّرَتْ حَيَاةَ بَكَّاءِ الْعَرَبِ.
- ٤ الْأُمُّ هِيَ الَّتِي اَلْبَسَتْ اَوْلَادَهَا لِبَاسَ الْحَرْبِ.
- ٥ اُسْتُشْهِدَ بَعْضُ اَوْلَادِهَا فِي سَاحَةِ الْمَعْرَكَةِ.

اِنتَخِبِ الْمُرَادِفَتَيْنِ مِنْ بَيْنِ الْكَلِمَاتِ التَّالِيَةِ:

نَسَّاتٌ، الْفَرْحُ، تَرَبَّتْ، السَّرُورُ، شَعَرَتْ، نَهَضَتْ، تَحَوَّلَتْ، أَحْسَتْ، قَامَتْ، تَعَيَّرَتْ

أذْكَرُ أَضْدَادِ الْكَلِمَاتِ التَّالِيَةِ مُسْتَعِينًا بِالنَّصِّ:

الدَّارُ الْبَاقِيَّةُ ، أَحْيَاءُ ، الْكَافِرِينَ ، الْفَرْحُ

زیر شمشیر غش رقص کنان باید رفت
 کاکد شد کشته‌ی او نیک سر انجام افتاد
 هر دوش با من دل سوخته لظنی دگر است
 این کد امین که چه سایه‌ی انعام افتاد

مقدمه

از جمله دل مشغولی‌های مهم متکلمان و ادیبان و سخنوران، پیوسته این است که چگونه حالت‌های عوامل مؤثر در وقوع یک فعل (از قبیل **فاعل** یا **مفعول**) را به مخاطب القا کنند. چه آن که گاهی یافتن «فعل» و تأکید بر آن و نیز توصیف و بیان کیفیت وقوع آن، تمامی مشکل ما را حل نمی‌کند... ما در صدد یافتن پاسخ برای سؤال مقدر دیگری هستیم و آن این که: **فاعل** یا **مفعول** و یا... در هنگام وقوع «فعل» در چه حالتی بوده‌اند؟ در زبان فارسی، **قیده‌های حالت** این وظیفه را بر عهده دارند. در این درس می‌خواهیم از کلمات و یا جملاتی سخن بگوییم که در زبان عربی این مسؤولیت خطیر را انجام می‌دهند.

این درس را برای چه می‌آموزیم؟

- ✓ در زبان عربی برای نشان دادن حالت و چگونگی **فاعل** و یا **مفعول** در حین انجام فعل از چه ساختاری استفاده می‌کنیم؟
- ✓ آیا ترجمه‌ی عبارتی مانند «جاء الطالبُ فَرِحاً» با «جاء الطالبُ الفَرِحُ» یکسان است؟
- ✓ آیا موضوع «حال» در زبان عربی همان «قید حالت» در زبان فارسی است؟
- ✓ «حال» در زبان عربی به چه شکل‌هایی ظاهر می‌شود؟

چگونه این درس را بیاموزیم؟

- ۱) مانند هر موضوع دیگری، ابتدا با استفاده از مطالب مطرح شده در «مقدمه» و «تمهید» برای خویش «سؤال» ایجاد کنیم :
- چرا این درس را می‌آموزیم؟ یادگیری این درس کدام یک از نیازهای گفتاری و نوشتاری ما را بر آورده می‌سازد؟ اگر این موضوع را ندانیم آیا با مشکلی مواجه خواهیم شد؟
- ۲) با یادآوری درس گذشته، «فوائد» آموختن آن را با «فوائد» آموختن این درس مقایسه کنیم.
- ۳) با الگوبرداری از نمونه‌های داده شده و به خاطر آوردن برخی مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول، صفت مشبّهه، اسم مبالغه) عبارات‌های جدیدی می‌سازیم و عملاً خود را با موضوع درس درگیر می‌کنیم.
- ۴) با انجام مسابقات علمی - آموزشی و شرکت مستقیم در آموزش و انجام پرسش و پاسخ و... با ساختار «حال» و ترجمه‌ی دقیق آن آشنا می‌شویم و تفاوت آن را با دیگر منصوبات درمی‌یابیم.

السَّيِّدَةُ «مُجَدِّئِي» فَلَقَّةٌ هَذِهِ الْأَيَّامَ ... نَعَمْ ... مُشْكَلَةٌ الْأَوْلَادِ قَدْ
 شَغَلَتْ بِأَلْهَا مَرَّةً أُخْرَى . الْفَضِيَّةُ هِيَ أَنَّ الْأَوْلَادَ «كَيْفَ» عِنْدَ أَدَاءِ
 الْوَاجِبَاتِ وَ مُسَاعَدَةِ الْأُمِّ وَإِقَامَةِ الصَّلَاةِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْأَعْمَالِ
 وَالْأَفْعَالِ ...؟ أَمْ هُمْ فِي حَالَةٍ خَوْفٍ أَمْ رَغْبَةٍ؟! ... فَرِحَ أَمْ قَلَقٍ؟! ...
 وَ ... كَانَتْ الْأُمُّ تَعْتَقِدُ أَنَّ أَوْلَادَهَا فِي حَالَةٍ رَغْبَةٍ وَ فَرِحَ عِنْدَ أَدَاءِ الْوَاجِبَاتِ ...

فلا جَبْرَ و لا خَوْفَ و لا ...

ولكنَّ أحدَ الأقرباءِ أدخَلَ الشَّكَّ في قلبِ الوالدةِ في الأُسبوعِ الماضي...!
أما...

آقای مجدی تصوّر دیگری داشت. او مطمئن بود که بچه‌ها کارهای خود را با میل و رغبت انجام می‌دهند! حالا شما فکر می‌کنید چگونه خواهد توانست این موضوع را در قالب جملات بیان کند؟!

به الگوی زیر توجه کنیم:

يَجْتَهِدُ الطَّالِبُ فِي عَمَلِهِ رَاضِياً (رضي)

يُصَلِّيُ الوَالِدُ فِي المَسْجِدِ خَاشِعاً (خشع)

يَعِيشُ المَوْمِنُ فِي الدُّنْيَا قَانِعاً (فنع)
با نقش‌های فاعل و مفعول و جار و مجرور آشنا هستیم.
أما...

راضياً، خاشعاً، قانِعاً، مکمل معنای کدام یک از کلمات و نقش‌های فوق می‌باشند؟ ✓

کلمات فوق از لحاظ صرفی چه ویژگی‌های مشترکی دارند؟ ✓

اعراب این سه کلمه چیست؟ ✓

اکنون با توجه به الگوی فوق، جاهای خالی را پر کنیم:

— يذهب الطالب إلى المدرسة... (مشي)

- رجع الطَّفْلُ إلى أُمِّه... (ضِجِك)

- يعمل الولدُ في البيت... (رِغِب)

برخی کلمات در جمله، **حالت** و **چگونگی** یک **اسم** را در حین وقوع فعل نشان می دهند. به چنین کلماتی «**حال**» می گوئیم و به آن اسم، «**صاحب حال**» (ذوالحال). **حال منصوب** است.

عَيْنُ الْحَالِ وَصَاحِبُهَا:

- يَسْتَمِعُ الطَّالِبُ إِلَى الْقُرْآنِ خَاشِعًا.

- يَعِيشُ الْمُؤْمِنُ فِي الدُّنْيَا شَاكِرًا.

- يَلْعَبُ الطِّفْلُ فِي الْعُرْفَةِ صَامِتًا.

آیا «**حال**» تنها به شکل اسم فاعل در جمله ظاهر می شود؟

به الگوی زیر توجه کنیم:

مسروراً.

يَجْتَهِدُ الطَّالِبُ فِي عَمَلِهِ

فرحاً.

يَجْلِسُ الْوَالِدُ فِي الْعُرْفَةِ

کلمات «**مسروراً**، **فرحاً**» چه نوع مشتقی هستند؟

وظیفه‌ی اسم‌های فوق در جمله چیست؟

تَنْظِيرٌ اکنون با توجه به الگوی فوق، جاهای خالی را پر کنیم:

- عَفَوْتُ عَنِ الْمُخْطِيءِ... (كَرْمٌ - صفة مشبهة)

- هَلْ تَنْظُرُ إِلَى الْعَبْرِ... (تَأَمَّلٌ - اسم الفاعل)

- سَاعِدْ أَخَاكَ... (ظَلَمٌ - اسم المفعول)

«حال» معمولاً به صورت (اسم فاعل، اسم مفعول، اسم زمان، اسم مکان، صفت مشبیه) در جمله ظاهر می‌شود به این نوع حال «حال مفرد» می‌گوییم.

الْخَبِيرُ فَافْسِكْ!

أَكْمِلِ الْفُرَاعَ بِالْحَالِ:

- لَا تَقُمْ إِلَى الصَّلَاةِ... (تَكَاسَلٌ، مُتَكَاسِلًا، تَكَاسَلًا)

- تَكَلَّمَ مَعَ النَّاسِ... (صَادِقًا، صَدَقَ، الصَادِقُ)

- هَجَمَ الْعَدُوُّ عَلَى أَرْضَيْنَا... (الْمَعْتَدِي، الْمَعْتَدِيَّة، مُعْتَدِيًا)

آیا «حال» با «صاحب حال» باید ارتباط داشته باشد؟ چگونه؟

آیا این ارتباط از جنبه‌ی تشابه در اعراب است یا معرفه و نکره بودن؟

آیا این ارتباط از لحاظ جنس (مذکر و مؤنث) و عدد (مفرد، مثنی و جمع) است؟

به الگوی زیر توجه کنیم :

راضيةً .
مسورين .
فريحتين .
قائعين .
مبتسمات .

تَجْتَهِدِ الطَّالِبَةَ فِي عَمَلِهَا
يَلْعَبُ الْوَلَدَانِ فِي الْغُرْفَةِ
تَلْعَبُ الْأُخْتَانِ فِي السَّاحَةِ
يَعِيشُ الْمُؤْمِنُونَ فِي الدُّنْيَا
دَخَلَتِ الْمُعَلِّمَاتُ فِي الصُّفُوفِ

در مثال های فوق چه ارتباطی میان حال و ذوالحال لحاظ شده است؟
آیا «مبتسمات» مجرور است؟

با توجه به الگوی فوق جاهای خالی را پر کنیم :

(خاشع)
(صامت)
(قانع)

. . . .
. . . .
. . . .

- يَسْتَمِعُ الطَّلَابُ إِلَى الْقُرْآنِ
- لَعِبَتِ الطِّفْلَةُ فِي الْغُرْفَةِ
- تَعِيشُ الْمُؤْمِنَاتُ فِي الدُّنْيَا

«حال» در جنس (مذکر و مؤنث) و عدد (مفرد، مثنی، جمع) با ... (صاحب حال، مضاف الیه) مطابقت می کند.

عَيِّنِ الْعِبْرَةَ الْخَالِيَةَ مِنَ الْخَطَأِ:

- ١ جاء الأنبياءُ مُبَشِّرًا.
- ٢ نحن نستمع إلى القرآن خاشِعُونَ.
- ٣ الْمُؤْمِنَاتُ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ شَاكِرَةً.
- ٤ أَعْتَصِمُ بِحَبْلِ اللَّهِ خَاضِعًا.

مَكْتَبًا

١ «حال» (مانند خبر و صفت) به صورت جمله (اسمیّه - فعلیّه) نیز ظاهر می شود.
به مثال های زیر توجه کنیم:

اسمیّه	بدا الطالبُ دراسته	...	وهو يجتهد في عمله.
فعلیّه	جلست الطالبه	...	وتكتب. ويا وقد كتبت درسهها.

✓ به «واو»ی که در جمله های حالیه می آید، «واو حالیه» می گوئیم.

٢ علاوه بر فاعل، نایب فاعل، مفعول و ... نیز می توانند صاحب حال (ذو الحال) باشند:

— ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾

— ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ﴾

هرگاه پس از کامل شدن معنای جمله و آمدن ارکان اصلی آن، جمله ای پس از یک اسم معرفه بیاید که از لحاظ معنایی با جمله ی قبل مرتبط باشند، جمله ی دوم «جمله ی حالیه» می باشد.

کلمه ی «وحد» (تنها، به تنهایی) پیوسته همراه ضمیر به کار می رود (وَحْدَهُ، وحدک و...) و نقش آن در جمله «حال» می باشد.

گاهی فقط مفهوم عبارت است که به ما کمک می کند تشخیص دهیم که صاحب حال «فاعل» است یا مفعول؛ مانند:
رَضَعَتِ الْأُمُّ طِفْلَهَا جَائِعَةً.
أَطْعَمَتِ الْأُمُّ طِفْلَهَا مُشْفِقَةً عَلَيْهَا.

إِسْمِيرُ الْقَامِسِكَا

عَيْنَ إِعْرَابٍ مَا أُشِيرَ إِلَيْهِ بِخَطِّ:

- ۱ ﴿وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا﴾
- ۲ ﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً﴾
- ۳ تَدْرُسُ الطَّالِبَةُ وَهِيَ تَسْعَى لِلْوَصُولِ إِلَى الْغَايَاتِ السَّامِيَةِ.
- ۴ وَإِنَّمَا أَوْلَادُنَا بَيْنَنَا أَكْبَادُنَا تَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ.

«صاحب حال» گاهی ضمیر فاعلی است (مستتر یا بارز)، هر چند مرجع ضمیر در جمله موجود باشد؛
الطَّالِبُ وَقَفَ يَخْطُبُ. (صاحب حال : هو مستتر)

در «جمله ی حالیه» گاهی نیاز به تشخیص «ذوالحال» نداریم!